परिवर्तनका लागि एक नयाँ आवाज

टक नेपाल

Talk Nepal National Daily राष्ट्रिय दैनिक

वर्ष : ३ अंक : ३३८ पृष्ठ ४ २०८२ असोज ५ गते, आईतबार 21 September, 2025 मूल्य रु.

हामीलाइ www.talknepaltv.com मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

प्रदेशसभा फेस गर्ने मुख्यमन्त्री सिंहको तयारी

टक नेपाल

जनमत पार्टीले मधेश प्रदेश सरकारलाई दिएको समर्थन फिर्ता लिए पनि जनमत पार्टीबाटै मुख्यमन्त्री बन्नुभएका सतिशकुमार सिंहले शनिबारसम्म राजीनामा दिनु भएको छैन।

मुख्यमन्त्री सिंहलाई जनमतपार्टी संसदीय दल मधेश प्रदेशका नेता महेशकुमार यादवसहित प्रतिपक्षी दलका नेताहरुले समेत राजीनामाका लागि दबाब भने दिइरहेका छन्।

संचारकर्मीसँगको कुराकानीमा उहाँले जेनजी आन्दोलनको क्रममा देशको अवस्थालाई हेरेर मधेश प्रदेशको परिस्थितिलाई समान्य पार्न प्रदेश प्रमुखसमक्ष राजीनामा नगरेको बताउनुभयो। उहाँले जनमत पार्टीले समर्थन फिर्ता लिएपछि उत्पन्न परिस्थितिलाई प्रदेशसभामै सामना गर्ने तयारी रहेको बताउनुभयो।

यता जनमत पार्टी संसदीय दल मधेश प्रदेशका नेता महेश यादवले जनमत पार्टीबाटै मुख्यमन्त्री बन्नु भएका सिंहले पार्टीको निर्णय नमान्नु ठिक नभएको बताउनुभयो। दलले स्पष्टीकरण सोधेर मुख्यमन्त्रीलाई कारबाही प्रक्रियामा ल्याउने बताउनुभयो।

मधेश प्रदेशका सभामुख रामचन्द्र मण्डलले समर्थन फिर्ता लिएको ३० दिनभित्र मुख्यमन्त्रीले विश्वासको मत लिनुपर्ने प्रावधान अनुसार प्रक्रिया अगाडि बढ्ने बताउनुभएको छ।

प्रदेश प्रमुखका स्वकीय सचिव टीकाराम उप्रेतीले मुख्यमन्त्रीको विश्वासको मतको सन्दर्भमा प्रदेशसभाले नै टुंगो गरेर प्रदेश प्रमुखको कार्यालयमा सिफारिस गरेपछि प्रदेश प्रमुखले प्रमाणिकरण गर्ने अधिकार मात्रै भएको बताउनुभयो।

सत्ता साझेदार दल एमाले संसदीय दलका नेता सरोजकुमार यादवले मुख्यमन्त्री सिंह जनमत पार्टीको मात्रै नभएर एमाले, कांग्रेस र लोसपाको गठबन्धनबाट निर्वाचित मुख्यमन्त्री रहेकोले जनमत पार्टीले मुख्यमन्त्री फिर्ता बोलाउनु अघि गठबन्धनमा छलफल गर्नुपर्ने बताउनुभयो। मधेश प्रदेशमा असोज ७ गते प्रदेशसभा बैठक बस्दैछ।

आगलागि पीडितलाई आर्थिक सहयोग

महोत्तरीको बर्दिवास नगरपालिका-२ मा बसोबास गर्दै आएकी शिकिल कुमारीले बर्दिवास नगरपालिकाबाट आर्थिक सहयोग पाउने भएकी छिन्। सिकिल कुमारीले बर्दिवास नगरपालिका वडा नम्बर २ मा दिएको निवेदन अनुसारको सिफारिसको आधारमा नगरप्रमुख प्रह्लाद कुमार क्षेत्रीले व्यवसाय क्षतिपूर्तिका लागि तोक आदेश जारी गरेपछि सिकिलकुमारीको व्यवसायमा भएको पूर्ण क्षतिको क्षतिपूर्तिको रकम बर्दिबास नगरपालिकाको विपत व्यवस्थापन कोबाट पाउने भएकी हुन्।

जेनजी आन्दोलनका क्रममा बर्दिवास १४ स्स्थित पावन मिथिला होटलमा गत भदौ २४ गते भएको आगलागीको क्रममा होटल अगाडि व्यवसाय सञ्चालन गर्दै आएका गौनरको चना ममफली र सुर्ति जन्य पदार्थको खुद्रा पसल समेत ध्वस्त भएको थियो ।

आगलागीबाट शाहको व्यवसाय पूर्णरूपमा ध्वस्त भएपछि पिडित व्यवसायीलाई आर्थिक सहयोग गर्न वडा कार्यालयले सिफारिस गरेको थियो।

बर्दिवास नगरपालिका वडा नं. २ कार्यालयका वडाध्यक्ष धिरेन्द्रकुमार सिंहले हस्ताक्षर गरी नगरपालिकाको कार्यालयमा पठाएको पत्रमा आगलागी पीडितको व्यवसाय पुनः सञ्चालनका लागि सहयोग उपलब्ध गराउन सिफारिस गरिएको उल्लेख छ।

आगलागिका कारण व्यापारी गौनर शाह तेलीको व्यवसाय पूर्णरूपमा ध्वस्त भएकोले उनको दैनिक जीवनयापन समेत संकटमा परेको बताइएको छ ।

यसै क्रममा पीडित व्यवसायीको पुनःव्यवसाय सञ्चालन तथा आर्थिक पुनःस्थापनाका लागि सहयोग गर्न लागिएको बर्दिवास नगरपालिकाका नगर प्रमुख प्रह्लाद कुमार क्षेत्रीले जानकारी दिए।

परिवर्तनका लागि एक नयाँ आवाज
टक नेपाल
Talk Nepal National Daily
राष्ट्रिय दैनिक

सम्पादकीय

संविधानको १० वर्ष

२०७२ असोज ३ गते जारी नेपालको संविधानले दस वर्ष पूरा गरिसकेको छ। सात दशकको संघर्ष, सशस्त्र युद्ध, हजारौंको बलिदान र दुई संविधानसभाको उतारचढावपछि जन्मिएको संविधान ऐतिहासिक उपलब्धि हो। यसले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक प्रणालीमार्फत मुलुकलाई नयाँ बाटोमा हिँडाउन खोज्यो। गाउँगाउँसम्म राज्यको पहुँच पुगेको, स्थानीय सरकार सक्रिय भएको सकारात्मक पक्ष भए पनि संविधान कार्यान्वयनको दशक अनेक असन्तुष्टि र अन्योलले भरिएको रह्यो।

दश वर्षको अवधिमा आठवटा सरकार बने, तर स्थायित्व आएन। दलतन्त्र र नेतातन्त्रको घेरामा फसेको राजनीति जनतामा आक्रोश बढाउँदै गयो। भ्रष्टाचार, कुशासन, नातावाद, प्रदेश सरकारको औचित्यमा उठेका प्रश्न र न्यायपालिकाको अविश्वसनीयताले संविधानमाथि नै शंका गर्ने अवस्था सिर्जना भयो। यिनै कारणले भदौ २३-२४ मा देखिएको जेनजी विद्रोह केवल आन्दोलन मात्र भएन, यो दशकौँदेखि गुम्सिएको आक्रोशको विस्फोट थियो।

सामाजिक सञ्जालमाथि प्रतिबन्ध, शान्तिपूर्ण प्रदर्शनमाथि दमन र १९ जनाको हत्या सत्ता र नेतृत्वको चरित्रलाई उदाङ्गो बनाउने घटनाहरू बने। यसैको परिणामस्वरूप सत्ता उलटपुलट भयो र अन्तरिम सरकार गठन गर्नुपऱ्यो। प्रतिनिधिसभा विघटन भए पनि संविधान जोगिनु राष्ट्रको भाग्य ठहरियो।

अबको चुनौती संविधानलाई दीर्घजीवी बनाउने हो। प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी प्रमुख, न्यायपालिकाको पुनर्संरचना, कर्मचारीतन्त्रको शुद्धीकरण र युवाको सहभागिताविना सुशासन र स्थिरता सम्भव छैन। त्यसैले आगामी निर्वाचन संविधान संशोधनको स्पष्ट एजेन्डासहित सम्पन्न हुनु अपरिहार्य छ।

संविधान केवल पुस्तक होइन, यो जनआकांक्षाको प्रतिबिम्ब हो। नेता र दलहरू सुध्रिएनन् भने जेनजी विद्रोहजस्ता विस्फोट फेरि-फेरि हुनेछन्। त्यसैले अब संविधानलाई व्यवहारमै जनताको संविधान बनाउन सबैले गम्भीर प्रतिबद्धता जनाउनुपर्ने घडी आएको छ।

जनकपुर ब्युँझाउने जचुकालिका......................

उत्पादन हुन्थ्यो। जचुकालि नेपालको पहिलो कारखाना हो, जहाँ चुरोटको कच्चा पदार्थ सुर्ती ल्याउन रेलको लिक नै बिछ्याइएको थियो।

जनकपुर मात्र होइन, मुलुकका २६ सहरमा भवन र जग्गा थियो- जचुकालिको। जचुकालि घाटामा गएपछि धेरै ठाउँका भवन र जग्गा बेचेर कर्मचारीलाई तलब खुवाइएको थियो। काठमाडौंको बानेश्वरमा रहेको जचुकालिको भवन बिक्री भइसकेको छ। बुटवलस्थित जचुकालिको क्षेत्रीय कार्यालयको दुईतले भवन हाल एक जना कुरुवाको भरमा प्रयोगविहीन छ। नारायणगढको भवन पनि प्रयोगमा छैन। धनुषा, महोत्तरी, विराटनगर, उदयपुर, वीरगन्ज, पोखरा, नारायणघाट, नेपालगन्ज, सुर्खेत, दिपायल, सिन्धुली, धनगढीमा रहेको जचुकालिको जग्गा प्रयोगविहीन छ।

जचुकालिको उद्घाटनका दिन जनकपुरमा ठूलो हर्ष थियो। सयौं मानिस त्यो क्षणको साक्षी थिए। देशकै मेरुदण्ड रहेको जचुकालि राजनीतिक परिवर्तनको साक्षी मात्रै बनेनन्, त्यसको कोपभाजनमा पनि पऱ्यो। कारखानालाई सोभियत संघको सहयोग प्राप्त हुँदा दलहरू प्रतिबन्धित थिए। प्रजातन्त्र बहालीपछि २०१६ सालमा बीपी कोइराला नेतृत्वको सरकारमा रहेका उद्योग तथा वाणिज्यमन्त्री रामनारायण मिश्रले जनकपुरमा चुरोट कारखाना स्थापना गर्ने निर्णय गरे। तर १ पुस, २०१७ मा निर्दलीय पञ्चायत आएपछि जचुकालि बन्ला कि नबन्ला संशय थियो।

२०४६ सालमा बहुदल स्थापनासँगै कारखानाको उत्पादन र बजार विस्तार बढ्दै थियो। ०४६ को आन्दोलनमा कारखानाको साइरन फरक समयमा बज्यो- एक दिन। जनकपुरवासी आश्चर्यचकित भए। कारखानाका कर्मचारी सबै सडकमा उत्रिए। त्यो दिन जनकपुरको आन्दोलन उत्सर्गमा पुगेको थियो। बिस्तारै जचुकालिमा पनि राजनीति पस्यो। ट्रेड युनियनका नाममा कर्मचारीको मनोपोली बढ्यो। नेतृत्वमा राजनीतिक नियुक्ति हुन थाल्यो। प्रतिस्पर्धी सूर्य टोबाको बजारमा आएपछि जचुकालिको बजार खुम्चियो। एकताका देशलाई सर्वाधिक कर तिर्ने जचुकालि घाटामा चल्न थाल्यो। २०७० असार २० गते मन्त्रिपरिषद् अध्यक्ष खिलराज रेग्मी नेतृत्वको सरकारले जचुकालि बन्द गर्ने निर्णय गऱ्यो। अब जचुकालि पुनः सञ्चालन, निजीकरण वा प्रदेश सरकारकै मुख्यालयका लागि प्रयोग गरिरहने ? यो विवाद छँदै छ।

२०७५ माघ दोस्रो साता। मधेश प्रदेश सरकार भर्खर तंग्रिँदै थियो। मन्त्रालयमा कुर्सी-टेबल-कार्पेट मिलाउन व्यस्त रहेका बेला तत्कालीन उद्योगमन्त्री मातृकाप्रसाद यादव लावालस्करसहित जचुकालिको प्रमुख प्रशासनिक भवनमा पुगे। सञ्चारकर्मीलाई पनि त्यहीं बोलाइएको थियो। प्रदेश सरकारलाई प्रयोग गर्न तोकिएको आवास क्षेत्रबाहिर मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय राखेपछि यादव आक्रोशित बनेका थिए। सरकारी निवासबाटै कार्यालय सञ्चालन गरिरहेका तत्कालीन मुख्यमन्त्री लालबाबु राउतले जचुकालिको कार्य महाशाखा भवनमा मुख्यमन्त्री कार्यालय राखेपछि यादव-राउतबीच टसल नै भयो।

'जचुकालि पुनः सञ्चालनमा ल्याइनेछ। प्रदेश सरकारलाई ठाउँ सर्न भनेको छु,' तत्कालीन उद्योगमन्त्री यादवले सञ्चारकर्मीसित भनेका थिए। यादव जचुकालिबाट प्रदेश सरकारलाई धपाउन लागिपरे पनि तत्कालीन मुख्यमन्त्री राउतले भने जचुकालिको नामै फेरेर 'मधेश भवन' राखिदिए। जचुकालिको नाम फेरेर मधेश भवन राखिएको झोंकमा तत्कालीन उद्योगमन्त्री यादवले भने मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयको मुख्यद्वारमै 'जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेड' को बोर्ड झुन्ड्याउन लगाए।

२०७९ साउन ११ गते जचुकालिको निरीक्षण गर्न आइपुगेका तत्कालीन उद्योगमन्त्री दिलेन्द्रप्रसाद बडूले जचुकालि पुनः सञ्चालनमा ल्याइने बताएका थिए। 'जचुकालिका कति मेसिन उपयोग गर्न सकिन्छ ? नेपाल सरकार आफैंले चलाउने कि निजी क्षेत्रसँग मिलेर सञ्चालनमा ल्याउने ? त्यो विषय छलफलपछि तय हुनेछ,' बडूले त्यतिबेला भनेका थिए। तर, जचुकालिका पूर्वकर्मचारी र प्राविधिकहरू जीर्ण भवन र खिया लागेको मेसिनबाट जचुकालिलाई पुनः सञ्चालनमा ल्याउन सम्भव नभएको बताउँछन्। 'अहिलेको हालतमा जचुकालिलाई सरकार वा निजी क्षेत्र कसैले पनि सञ्चालनमा ल्याउन सक्दैन,' जचुकालिका पूर्वमहाप्रबन्धक अनुराग गिरी भन्छन्, 'भारत, चीन र नेपालकै ठूला घरानाले जचुकालि सञ्चालनमा ल्याउन चासो देखाएका हुन्, तर सम्भावना देखिँदैन।'

गिरीका अनुसार, यो जचुकालिको जीर्ण बनेको भवन र कवाड बनेका मेसिन होइन, जग्गामा आँखा लगाएर पुनः सञ्चालन वा निजीकरण गर्ने मनसाय हुन सक्छ। 'त्यो सडेको माल कसले किन्छ ? त्यसमाथि जचुकालिभित्र एउटा सरकार नै बसेको छ,' उनी भन्छन्, 'सरकारलाई बाहिर निस्क कसले भन्ने होला ? त्यसैले जचुकालिलाई पुनः सञ्चालन वा निजीकरण गर्ने कुरा राजनीतिक स्टन्ट मात्रै हो।'जचुकालि बन्द भएको ११ वर्षयता बनेका प्रायः सबै संघीय उद्योगमन्त्रीले जचुकालिलाई पुनः सञ्चालनमा ल्याइने वाचा गर्दै आएका छन्। तर, मधेश प्रदेश सरकारका मन्त्रालय, निकाय, विभाग, कार्यालय भने जचुकालिभित्र थपिन रोकिएको छैन। नयाँ संरचना नबनाएर पुरानैलाई मर्मत-सम्भार गरी प्रयोग गर्ने सर्तमा जचुकालि प्रदेश सरकारलाई दिइएको हो। तर, ७ वर्षदेखि जचुकालि प्रयोग गरिरहेको प्रदेश सरकारले भने गृह, सञ्चार र कानुन मन्त्रालय तथा युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयका लागि छुट्टाछुट्टै भवन बनाएको छ। निवास क्षेत्रमा थुप्रै नयाँ भवन थपिएको छ।

प्रदेश सरकारले जचुकालिभित्रै रहने वा अन्यत्र प्रशासनिक भवन बनाउने, अन्योलै छ। जनकपुरमा जग्गा प्राप्तिको दुई समस्या छ। एउटा, यहाँको जग्गाको मूल्य चर्को छ। दोस्रो, अधिकांश जग्गा गुठी संस्थान र मठ-मन्दिरको छ। जचुकालि जनकपुरको मुख्य बजारमै छ। एकैथलोमा अटाएको मधेश प्रदेश सरकारलाई भने जचुकालिको परिसर नै प्यारो लागेको छ। 'मधेश प्रदेश सरकारको संक्षिप्त परिचय' मा पनि जचुकालिबारे उल्लेख गरिएको छ। 'मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलगायत अधिकांश सबै मन्त्रालय प्रदेश सरकारको निर्णयअनुसार जचुकालिभित्रका पुराना भवन मर्मतसम्भार गरी कार्य गरिरहेका छन्। चुरोट कारखानाका पुराना घरहरू मर्मत गरी प्रदेश प्रमुख, मुख्यमन्त्री र मन्त्रीहरूको आवास व्यवस्था गरिएको छ,' मुख्यमन्त्री कार्यालयको संक्षिप्त परिचयमा लेखिएको छ।

मधेश प्रदेशका मुख्यमन्त्री सतिशकुमार सिंह जचुकालि हाल प्रदेश सरकारको स्वामित्वमै रहेकाले तत्काल यहाँबाट सिफ्ट हुने कुनै योजना नरहेको बताउँछन्।-कान्तिपुर

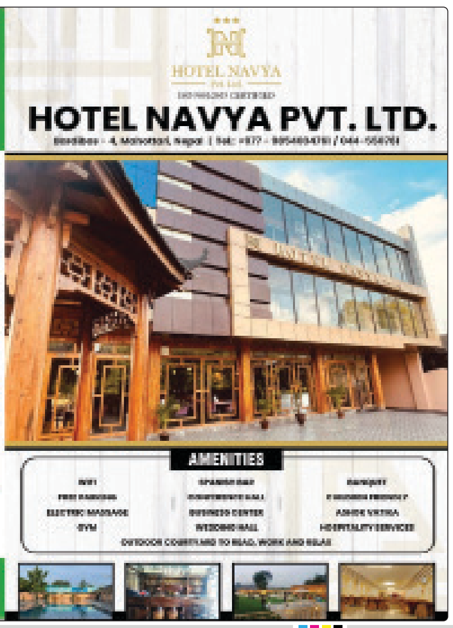

टक नेपाल
Talk Nepal National Daily
राष्ट्रिय दैनिक

जनकपुर ब्युँझाउने जचुकालिको साइरन

● अजित तिवारी

२३ भदौको काठमाडौंको जेन-जी प्रदर्शनमा भएको सरकारी दमनको आक्रोशले भोलिपल्ट २४ भदौमा जनकपुरमा पनि सडकमा उताऱ्यो युवालाई। प्रदर्शनकारीको एउटा ठूलै समूह मधेश-प्रदेश सरकारको मुख्यालय रहेको

जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेड (जचुकालि) तिर सोझियो।

जचुकालिको महाप्रबन्धक बस्ने मुख्य कार्यालय र चुरोट उत्पादनका लागि मेसिन जडान गरिएको भवनबाहेक मधेश प्रदेश सरकारले सबै भवन र आवास प्रयोग गरिरहेको छ।

मुख्य भवनसँगैको रातो बंगलामा मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय छ। सुरुमा प्रदर्शनकारीले त्यहींबाट विध्वंस मच्चाए- सुरक्षार्थ खटिएका नेपाल प्रहरीलाई लखेट्दै मुख्यमन्त्री कार्यालय प्रवेश गरेर। लुटपाट, तोडफोड र आगजानीपछि तिनले मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को नेमप्लेट मेटेर लेखे- 'जेन-जी मन्त्रिपरिषद्'।

त्यसपछि त्यो भीडले जचुकालिकै परिसरमा रहेको शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालय, भौतिक पूर्वाधार तथा विकास मन्त्रालय, खानेपानी तथा सिँचाइ मन्त्रालय, जचुकालिको अधिकृत तहका अधिकारीहरू बस्ने चारतले एउटै भवनमा रहेको स्वास्थ्य, अर्थ, वन तथा वातावरण र उद्योग तथा पर्यटन कार्यालयमा पनि आगजानी र तोडफोड गऱ्यो।

भीड त्यसपछि जचुकालिको आवासीय क्षेत्र प्रवेश गऱ्यो, जहाँ ठूलो संख्यामा प्रदेश सरकारका कर्मचारी परिवारसहित बस्छन्। कर्मचारी र उनका परिवारहरू हात जोडेर उभिएपछि प्रदर्शनकारीले त्यहाँ केही गरेनन्। प्रदर्शनकारीले जचुकालिभित्रैको प्रदेश प्रमुखको कार्यालय र सचिवहरू बस्ने निवासमा पनि तोडफोड र आगजनी गरे।

प्रदेश प्रमुखको आवास रहेको जचुकालिको चेयरम्यान बंगला, मुख्यमन्त्रीको निवास रहेको जचुकालिको गेस्ट हाउस र मन्त्रीहरू बस्ने निवासमा भने नेपाली सेनाको सक्रियताका कारण क्षति हुन पाएन। प्रदेश सरकारले प्रयोग गर्ने करिब दर्जन बढी गाडीमा प्रदर्शनकारीले आगो झोसिदिए।

जचुकालिको खरानी टकटक्याएर प्रदेश सरकारले फेरि सचिवालय चलाउने तयारी थालिसकेको छ। तत्कालका लागि मुख्यमन्त्री कार्यालय जचुकालिको कभर्ड हलबाट सञ्चालन गर्ने तयारी भइरहेको छ। मुलुक संघीयतामा गएपछि जनकपुर चुरोट कारखानाको आवासीय क्षेत्रमा प्रदेश सरकारको सचिवालय राख्न संघीय सरकारले अनुमति दिएको थियो। जेन-जीको आन्दोलनमा प्रदेश सरकार तारोमा पर्दा जचुकालिको भौतिक संरचना ध्वस्त बनेको छ।

एक समय राष्ट्रलाई सर्वाधिक कर बुझाएको, करिब ४ हजारलाई प्रत्यक्ष रोजगारी दिएको र धेरैजसो आन्दोलनको साक्षी बनेको जचुकालि युवाको आक्रोशको सिकार बन्यो। ३३ बिघा, ९ कट्ठा जग्गा चचे'को जचुकालिको ८ बिघामा रहेको कारखाना भवन र प्रमुख प्रशासनिक भवनबाहेक क्षेत्रमा हाल मधेश प्रदेश सरकारको मुख्यालय र आवास छ।

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी र प्रदेशसभा सचिवालयबाहेक मधेश प्रदेश सरकारका सबै मन्त्रालय एवं मन्त्री, सचिव र कर्मचारीको आवास जचुकालिभित्रै छ। जचुकालिको आफ्नै विद्यालयमा भने मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय छ, अस्पताल भवनमा सुरक्षाका लागि सशस्त्र प्रहरीको युनिट तैनाथ गरिएको छ। बैंक भवनमा शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालय खडा गरिएको छ।

प्रादेशिक संरचनापछि सरकारले ७ वटा प्रदेशको अस्थायी राजधानी तत्कालीन प्रदेश-२ को मुकाम जनकपुरलाई मात्र तोकेन, जचुकालिको आवास क्षेत्र प्रयोग गर्न अनुमति पनि दिइयो। तत्कालीन गृहमन्त्री विमलेन्द्र निधिले जचुकालिलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा मातहत ल्याएर प्रदेश सरकारलाई प्रयोग गर्न अनुमति दिने निर्णय गरेका थिए।

जचुकालिको स्वर्णिम इतिहास

जचुकालिले उत्पादन गर्ने र सर्वाधिक खपत हुने 'याक' चुरोटको स्लोगन थियो, 'अकबरी सुनलाई कसी लगाउनु पर्दैन।' फिल्टर नभएको 'गैंडा' चुरोट तराईदेखि हिमालसम्मै रुचाइएको थियो। 'याक', 'गैंडा', 'सयपत्री' र 'देउराली' ब्रान्डका चुरोट उत्पादन गर्ने जचुकालिले ०६८ चैतदेखि चुरोट उत्पादन बन्द गऱ्यो। ०७० असार २० गतेदेखि यो कारखाना बन्द छ।

तत्कालीन सोभियत संघका राष्ट्रपति मार्शल बोरोसिलोभ २०१६ माघ २४ गते नेपाल भ्रमणमा आउँदा जनकपुर चुरोट कारखानासँगै खोपासी (पनौती) हाइड्रो, तत्कालीन महेन्द्र राजमार्गको पथलैया-ढल्केबर खण्ड, कृषि सामग्री कम्पनी, कान्ति अस्पताल, वीरगन्ज चिनी कारखानालगायतका क्षेत्रमा लगानी गर्ने सम्झौता भएको थियो। नेपालमा सुर्ती अम्मलीको भरथेग बिँडी र भारतीय चुरोटले गरिरहेको थियो। नेपालमा पनि चुरोट कारखाना स्थापना गर्ने सरकारको सोच थियो। सोभियत संघबाट सहयोग प्राप्त भएपछि 'जनकपुर चुरोट कारखाना' को शिलान्यास २०१९ मंसिर ८ गते भयो। २०२१ पुस २९ मा तत्कालीन राजा महेन्द्रले कारखाना उद्घाटन गरेका थिए।

जचुकालिभित्र चुरोट उत्पादन गर्ने कारखाना, प्रशासनिक भवन, सुर्ती राख्ने गोदामसँगै आवासीय क्षेत्र, गेस्ट हाउस, बैदेही स्कुल, अस्पताल, कभर्ड हल र फुटबल मैदान पनि बनाइयो। 'कर्मचारीका बच्चा जचुकालिकै स्कुलमा पढ्थे, त्यहींको अस्पतालबाट उपचार पाउँथे,' जचुकालिका पुराना कर्मचारी अनुराग गिरी भन्छन्, 'जचुकालि कारखाना मात्रै थिएन, सयौंको परिवारको घर पनि थियो।' गिरीका अनुसार बिहान साढे ६, ७, ११, साढे २, ३ र राति ११ बजे बज्ने जचुकालिको साइरनसँगै जनकपुर उठ्ने र सुत्ने गर्थ्यो।

जचुकालि सञ्चालनताका ३ सय कर्मचारी भर्ती गरिए। कारखानाको सुरुवाती अधिकृत पुँजी ८ करोड र चुक्ता पुँजी ४ करोड रुपैयाँ थियो। बहुदलअघि जचुकालिले वार्षिक ७ करोड ५४ लाख रुपैयाँ नाफा कमाएर सरकारलाई ३ करोड ३५ लाख कर तिरेको थियो। पुराना कर्मचारी गिरीका अनुसार, जचुकालि सरकारलाई सर्वाधिक कर तिर्ने कारखाना मात्रै थिएन, उसले नेपालका खेलाडीलाई तलबै दिएर खेलकुद प्रवर्द्धन पनि गर्थ्यो।

'सबैजसो खेलका खेलाडीलाई जचुकालिले अनुबन्ध गरेको थियो,' गिरी अतीत सम्झिन्छन्, 'खेलाडीको काम हुन्थ्यो- खेल अभ्यास गर्नु र जचुकालिको टिमबाट प्रतियोगिता खेल्नु।' फुटबल, क्रिकेट, भलिबल, ह्यान्डबल, टेबलटेनिस, पौडी, ब्याडमिन्टन, खोखोलगायतका खेलमा जचुकालिको आफ्नै र अब्बल टिम थियो। जचुकालि टिमबाट थुप्रै राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय ह्यान्डबल प्रतियोगिता खेलेका पूर्वकर्मचारी पवनलाल कर्णका अनुसार, जचुकालिले खेललाई प्रोत्साहन मात्रै गरेको थिएन, खेलाडी आश्रित परिवारको गुजारा पनि त्यहींबाट चलेको थियो। 'हाम्रो काम खेल्ने मात्र थियो। खेल सामग्रीदेखि तलबसम्म जचुकालिले नै पुऱ्याउँथ्यो,' कर्ण भन्छन्, 'जचुकालिले राम्रा खेलाडी उत्पादन गरेर दिएको थियो।'

कर्मचारी रामलखन शर्माका अनुसार, जचुकालिको सुरुवाती चरणमा 'आशा', 'ज्वाला' र 'गरुड' नामका चुरोट उत्पादन थालिएको थियो। 'पछि, गैंडा, चुचुरा, सिंह र जानकी ब्रान्डको चुरोट उत्पादन थालियो,' शर्माले भने, 'त्यसलगत्तै मुनाल, कोसेली, कस्तूरी, दोभान र हिमचुली चुरोट पनि बजारमा ल्याइयो।' शर्माका अनुसार, जचुकालिले चुरोट-पारखीका रोजाइअनुसार ब्रान्डमा लगालग परिवर्तन गर्दै गयो। 'याक, देउराली, सयपत्री, उपहार र लालीगुराँस चुरोट जचुकालिको पछिल्लो उत्पादन थियो,' उनी भन्छन्, 'यी सबै उत्पादनमध्ये याक, गैंडा, देउराली र सयपत्री धेरै रुचाइयो।'

बजारमा चुरोटको माग बढेपछि ०४४ सालमा कारखानामा ठूलो संख्यामा कर्मचारी भर्ती गरियो। ४ हजार ७ सय कर्मचारीले जचुकालिमा काम पाएका थिए भने तीन सिफ्टमा चुरोटको

बाकी पृष्ठ २......

मधेस प्रदेशसभाको
बैठक असोज ७ गते बस्ने

टक नेपाल

मधेस प्रदेशसभाको बैठक असोज ७ गते बस्ने भएको छ। शनिबार सभामुख रामचन्द्र मण्डलले असोज ७ गते दिनको १ बजे प्रदेशसभा बैठक बस्ने जानकारी दिएका हुन्।

आज बसेको सर्वदलीय बैठकले असोज ७ गते प्रदेशसभा बैठक बस्ने निर्णय गरेको उनले बताए। सभामुख मण्डलका अनुसार हालैको तोडफोड र आगजनीका कारण ध्वस्त भएको संरचनामध्ये प्रयोगयोग्य भागलाई अस्थायी रूपमा प्रयोग गर्दै सभा सञ्चालन गरिनेछ।

साथै जलेको संरचनाको पुनर्निर्माणका लागि प्रदेश सरकारसँग आग्रह गर्ने निर्णय समेत गरिएको उनले जानकारी दिए।

विपक्षी दलहरूको बलमिच्याईंका कारण स्थगित भएको मधेस प्रदेशसभा जेनजी पुस्ताको आन्दोलनका क्रममा संरचना नै ध्वस्त भएपछि अनिश्चित बनेको थियो। तर मुख्यमन्त्री सिंहले प्रदेशसभाबाट विश्वासको मत लिने अडान लिएपछि दलहरूको दबाबमा असोज ७ गते बैठक बस्ने निर्णय भएको जनाइएको छ।

कारागारबाट
फरारमध्ये ११९ जना कैदी अझै सम्पर्कविहीन

टक नेपाल

कारागार कार्यालय सप्तरीबाट फरार भएका कैदीहरुमध्ये अहिलेसम्म ८४ जनालाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ।

कारागारमा रहेको ३९७ जना कैदी मध्ये २०५ जना फरार भएकोमा विभिन्न स्थानबाट ८४ जना फरार कैदीहरुलाई पक्राउ गरिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय सप्तरीका प्रहरी नायव उपरीक्षक जितेन्द्र कुमार बस्नेतले जानकारी दिनुभयो।

फरार कैदीबन्दी मध्ये दुईजनाले आत्महत्या गरेको कारागार कार्यालय सप्तरीका प्रमुख गंगालाल योगीले बताउनुभयो। उहाँले भदौ २५ गते कारागारमा तोडफोड,आगजनी गरी हालसम्म सम्पर्कमा नआएका फरार कैदी बन्दीहरुलाई नजिककैको प्रहरी कार्यालय वा कारागार कार्यालमा छिटो सम्पर्क गर्नुहुन सबैमा अपिल समेत गरिएको जानकारी दिनुभयो।

जेनजीको आन्दोलनको क्रममा भदौ २५ गते बुधबार कैदीहरुले कारागार भित्र आगो लगाएर मुल गेट फोडी फरार भएका थिए।

अनुसन्धानविनै तीन निर्दोष
छोराहरूलाई कर्तव्य ज्यान मुद्दा लगाएको परिवारको आरोप

टक नेपाल

रौतहटको कटहरिया नगरपालिका-५ का ५२ वर्षीय रामचन्द्र दास सरभंग र उनकी श्रीमती पुकारी देवी सरभंगले आफ्ना तीन जना निर्दोष छोरालाई प्रहरीको मिलेमतोमा अनाहकमा कर्तव्य ज्यान मुद्दा लगाएर फसाएको गम्भीर आरोप लगाएका छन्।

शनिबार गौरमा पत्रकार सम्मेलन गरी पीडित परिवारले इलाका प्रहरी कार्यालय गरुडाका प्रमुख डीएसपी राजन कार्कीमाथि राजनीतिक तथा आर्थिक चलखेलको आधारमा घटनाको मुख्य दोषीलाई उम्काएर निर्दोष दलित परिवारका ३ छोरालाई फसाएको आरोप लगाएको हो।

राजनीतिक पूर्वाग्रह राखेर गाउँकै केही मानिसले आफ्ना तीन छोरामाथि हत्या आरोपमा इलाका प्रहरी कार्यालय गरुडामा जाहेरी दिन लगाएको उनीहरूले त्यहाँ बताए। प्रहरीले घटनाको सत्यतथ्य छानबिन गर्नुको साटो विभिन्न प्रभावमा मुद्दा दर्ता गरेको कटहरिया-५ की वडा सदस्यसमेत रहेकी पुकारीदेवीले पत्रकार सम्मेलनमा गुनासो गरेकी थिइन्। 'तीन छोरामाथि एकैपटक कर्तव्य ज्यान मुद्दा चलाएर प्रहरीले हाम्रो परिवारमाथि ठुलै अन्याय गऱ्यो,' उनले भनिन्।

गत साउन १ गते कटहरिया-४ का सञ्जय यादव र विजय यादवले स्थानीय २५ वर्षीय नसिब बैठालाई मोबाइल चोरीको आरोपमा निर्घात कुटपिट गरेका थिए। दुवै दाजुभाइ मिलेर बैठालाई उल्टो पारेर झुण्ड्याएर कुटपिट गरेका थिए। कुटपिटकै क्रममा बैठाले अझै कुटिने डरका कारण छिमेकी २८ वर्षीय गर्भु दास सरभंग र ३० वर्षीय दिपलाल यादवले आफूलाई मोबाइल ल्याउन पठाएको बताएका थिए। त्यसको भोलिपल्ट मोबाइलधनी सञ्जय र विजयले नसिब र गर्भु दासमाथि मोबाइल चोरीको आरोपमा इलाका प्रहरी कार्यालय कटहरियामा ठाडो उजुरी दिएका थिए।

प्रहरीले निवेदकसहित बैठा र दासलाई राखेर गराएको छलफल पञ्चायतीमा चोरीको आरोप पुष्टि नभएपछि प्रहरीले उनीहरूलाई छाडेको थियो। तर चोरी भएको मोबाइल पछि सञ्जय-विजयकै घरमा फेला परेको थियो।

यसबिच आरोपी बैठाका पिता बुटाईको कालगतिले निधन भएपछि नसिब किरियापुत्री बसेका थिए। मदिरा खाइरहने बानी भएका बैठालाई १२ दिनको काजकिरियामा स्वास्थ्य अवस्था देखियो। स्वास्थ्य बिग्रिएपछि कटहरिया, गौर हुँदै उनलाई वीरगञ्जसम्म उपचारका लागि लगियो, तर भदौ ११ गते उनको मृत्यु भएको थियो।

पीडित परिवारका अनुसार नसिबको मृत्यु प्राकृतिक कारणले भए पनि भदौ १० गते गर्भु दासलाई प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएर भोलिपल्टै मृत्युको सम्पूर्ण दोष उनीमाथि थोपरिदियो। त्यसपछि प्रभु र शम्भुमाथि समेत कर्तव्य ज्यान मुद्दा दर्ता गरियो।

पीडित परिवारको गुहार

कटहरिया-५ की वडा सदस्यसमेत रहेकी पुकारीदेवी सरभंगले पत्रकार सम्मेलनमा भनिन्, 'मोबाइल चोरीको घटनामा संलग्नलाई उम्काएर मेरा तीन निर्दोष छोरामाथि किटानी जाहेरी दिन लगाइयो, अनुसन्धानविना नै दलित परिवारलाई उठिबास गराउने नियतले मुद्दा चलाइएको छ, हामीलाई न्याय दिलाइदिन सञ्चारकर्मीहरूलाई बिन्ती गर्दछु।'

उनीसँगै स्थानीय शंकर साह कलवार, राजकुमार यादव, छोटेलाल साह लगायतले पनि केही व्यक्तिको इसारामा गरुडा प्रहरीले निर्दोष परिवारमाथि ज्यादती गरेको भन्दै सत्यतथ्य उजागर गर्न आग्रह गरेका थिए।

के भन्छ प्रहरी ?

इलाका प्रहरी कार्यालय गरुडाका प्रमुख डीएसपी राजन कार्कीले आरोपको खण्डन गर्दै मोबाइल चोरी प्रकरणमा कुटपिट भएको केही दिनपछि चोरीको आरोप लागेका नसिबको मृत्यु भएको बताए।

नसिबकी आमा सुनैनादेवीले भदौ १५ गते पाँच जनाविरुद्ध कर्तव्य ज्यान मुद्दाको जाहेरी दिएकी थिइन्। डीएसपी कार्कीले अनुसन्धानलगायत कानुनी प्रक्रिया पूरा गरेर उक्त जाहेरी दर्ता गराएको उल्लेख गरे। भने, 'मुद्दा दर्ता भइसकेको छ, दोषी वा निर्दोष हुनु अदालतले तोक्छ। अनुसन्धान भइरहेको छ, निर्दोष भए अदालतबाट छुट्नेछन्।'

कसैप्रति आफूले रिस राग नराखेको र आरोपहरू सबै निराधार भएको उनले बताए।

उक्त घटनामा शिवनाथका छोराहरू सञ्जय, विजय र रामचन्द्र दास सरभंगका छोराहरू गर्भु, प्रभु, शम्भुमाथि कर्तव्य ज्यान मुद्दा दायर गरिएको इलाका प्रहरी कार्यालय गरुडाले जनाएको छ।

बर्दिबास मिडिया ग्रुप प्रा.लि. द्वारा प्रकाशित, प्रकाशकः तुलसामाया कार्की, अध्यक्ष निर्देशकः ललन मण्डल, सम्पादक : रंजु साह
मुद्रक : आमोश अफसेट प्रिन्टिङ्ग प्रेस, बर्दिबास-३, महोत्तरी, प्रधान कार्यालय : बर्दिबास, महोत्तरी E-mail : talknepalnationaldaily@gmail.com , Mo.9863321014